

Menighetsfellesskapet og de unge

Robert Lilleaasen

Stipendiat ved Fjellhaug Internasjonale høyskole

rlilleaasen@fjellhaug.no

Innledning

I forbindelse med symposiet på Medie-høgskolen Gimlekollen 14. -15. februar 2012, der foreløpige funn fra forskningsprosjektet "10-25" ble presentert, fikk jeg anledning til å gi et ekklesiologisk bidrag til samtalen. Denne artikkelen er en revisjon av foredraget mitt. Jeg vil her, med utgangspunkt i noen karakteristikk av "de unge" og et bestemt ekklesiologisk perspektiv, gi et bidrag til videre refleksjon omkring menighetstenkning og de unge. Målsettingen med artikkelen er å løfte frem noen problemstillinger i tilknytning til tematikken.

Hvem er de unge?¹

Det er i hovedtrekk tre karakteristikk av de unge denne artikkelen har hatt som utgangspunkt. For det første gjelder det forholdet til deres nærmeste, for det andre er det individualisme som livsfilosofi og for det tredje Moralsk Terapeutisk Deisme (MTD) som uttrykk for deres religiøsitet. Disse karakteristikkene er hentet fra undersøkelsen *Jeg tror jeg er lykkelig*,² "Ung i kirken 2010" slik den er presentert på kirken.no,³ og den amerikanske undersøkelsen "National Study of Youth and Religion 03-05"⁴ (NSYR).⁵

Alle de nevnte undersøkelsene peker på de unges nære relasjon til venner og familie. Kenda C. Dean,⁶ som har arbeidet med NSYR undersøkelsen understreker spesielt foreldres avgjørende betydning for forming av de unges religiøse liv. NSYR undersøkelsen fremhever videre individualisme eller hyper-individualisme

som karakteristisk for deres livsfilosofi, og MTD som teologi eller gudsforståelse. "Moralistisk Terapeutisk Deisme", forklarer Dean,⁷ er troen på en gud som har skapt og passer på jorden. Videre er det troen på at denne gud ønsker at vi skal være gode og rettferdige mot hverandre (som alle andre religioner). Livets mening er å være lykkelig, føle seg bra og ha det bra med seg selv. Gud trenger ikke være involvert i livene deres, hvis ikke man trenger hjelp til å løse et problem. Til slutt er Moralistisk Terapeutisk Deisme troen på at gode mennesker kommer til himmelen når de dør.

Betydningen av venner og familie, sammen med hyper-individualismen, antyder /viser at "de unge" er utpreget kvalitetsbevisste i sine relasjoner. Kvalitet foran kvantitet, altså. Videre viser/tyder MTD på en gudsrelasjon som i mindre grad er preget av kvalitet. Gud er (virker å være) utenfor "de unges" kvalitetsbevisste fellesskap.

Ekklesiologisk perspektiv

Kristent arbeid blant unge omtales gjerne som ungdomsarbeid eller barne- og ungdomsarbeid, men selv om dette arbeidet ofte behandles og omtales som en egen disiplin, finnes det gode grunner til å knytte det til ekklesiologien. Det er et spørsmål om hvordan vi forstår kirken og hvordan menighetsliv er organisert. Ekklesiologi er læren om kirken, også kirkens yngre medlemmer.

Kirkesyn og forståelsen av hva en kirke er og skal være, kan variere mye. I

denne artikkelen har jeg valgt en minimums-definisjon. Jeg ønsker å ha et utgangspunkt som ikke utelukker en stor del kristne fellesskap fordi de prioriterer eller organiserer seg annerledes. Dette betyr ikke at forskjellene egentlig er uvesentlige, men er det i denne omgang. En slik minimums-definisjon vil også favne de fellesskap som mange unge vil kalle deres menighet – dvs. bibelgrupper, kor, drama-gruppe, Krik-lag, skolelag osv.

Definisjonen jeg har tatt utgangspunkt i, er: *Kirke blir kirke, eller menighet blir menighet, ved at mennesker samles i Jesu navn.* Denne minimumsdefinisjonen bygger på er Matt.18,20 "For hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt i blant dem." En sentral ekklesiolog ved navn Miroslav Volf⁸ har kalt dette verset for "kirke-definisjonen". Her i Norge har Harald Hegstad, professor ved Menighets-fakultetet, tatt utgangspunkt i definisjonen i boka *Den virkelige kirke*, fra 2009. I en noe mer utfyllende utgave av samme definisjon skriver Hegstad:⁹

... kirken er et konkret og erfarbart fellesskap av mennesker som kvalifiseres som kirke gjennom sin relasjon til den treenige Gud. Kirken blir kirke ved at mennesker samles i Jesu navn, i troen på at Jesus selv ved Ånden er midt i blant dem. Dermed er kirken et tegn på og en foregripelse av fellesskapet mellom Gud og mennesker i det kommende gudsrike.

Jeg ønsker å vektlegge en forståelse av menigheten/kirken som en konkret størrelse, en faktisk sammenkomst, samlet i den tro at Jesus virkelig er til stede.

I forlengelsen av denne definisjonen er det mulig å anlegge flere perspektiv på hvordan tenke menighet, perspektiv som vektlegger eller fokuserer ulike sider ved menighetsliv og menighetslære (ekkesiologi). Et slikt perspektiv kunne være det

økumeniske. I en postkonfesjonell tid er et slikt perspektiv interessant. I noen kretser så opplever man for eksempel sterkere bånd mellom evangelikale enn mellom lutheranere. De opplever å ha flere kontaktpunkt med baptister med et fundamentalistisk bibelsyn enn de gjør med størstedelen av den lutherske kirke i Europa som nok har et mindre fundamentalistisk bibelsyn – for eksempel. Jeg tror det kan være gode grunner til å anlegge et slikt perspektiv på ekklesiologien. For det første så tar det et bibelsk anliggende om enhet på alvor. For det andre foregår mange av samtale om hvordan organisere og være menighet på tvers av konfesjoner, ikke minst gjelder dette for ungdomsarbeid.

Et annet mulig perspektiv på menigheten er det misjonale. Utgangspunktet er en posttradisjonell tid og en ny kirkevirkelighet hvor ikke lenger kirken og kristen tro er samlende eller rådende livssyn – heller ikke i tradisjonelt kristne områder av verden. Kirken har på en måte gått fra posisjon til opposisjon. Hovedtanken i misjonale kirketenkning er at misjon ikke bare er en av kirkens aktiviteter, men at misjon er helt grunnleggende for kirkeforståelsen. Misjon er ikke noe kirken gjør, men noe den er – lokalt og globalt.

Et tredje perspektiv, og det vi skal forfølge, er kirkens karakter av fellesskap – *koinonia* (gr). Kirke er fellesskap mellom mennesker og mellom mennesker og Gud. Jeg har valgt det fordi jeg tror det kan være et nyttig perspektiv til den kirkevirkelighet vi skal tenke ungdomsarbeid. Fordi det er bibelsk, eller uttrykker et bibelsk anliggende, og fordi dette er et perspektiv som har elementer av de to ovenfor nevnte. Både fellesskap mellom ulike konfesjoner og kirken som det lille fellesskap i forhold til et sekulært stor-samfunn.

I det følgende vil jeg ha Hegstads presentasjon av ”kirke som fellesskap med hverandre” som rammeverk for drøftingen.¹⁰ Med dette perspektivet, og bakteppet fra ungdomssosiologi, ønsker jeg å antyde noen mulige implikasjoner for ungdomsarbeid. Disse er organisert i 5 hovedpunkt.

Fellesskapet

I Det nye testamentet er ikke ”koinonia” brukt som et navn på kirken, men det er et kvalifiserende begrep, det sier noe om kirken. Menighet handler om å delta, eller være en del av noe felles. For det første om delaktighet i Kristus – kalt til fellesskap med Kristus Jesus (1 Kor. 1,9). For det andre om delaktighet i hverandres liv, i hverandres lidelse og tjeneste (2 Kor. 1,7 og Fil. 1,5). Denne dobbelte fellesskapstanken er tydelig i nattverden hvor vi får del i Jesu kropp, og vi alle blir en kropp (1 Kor. 10,16f). Det er også en vanlig tanke om dåpen at den gir del i Jesu død og oppstandelse, og tar oss inn i fellesskapet med han – i dåpen blir vi hans folk. I den helt første kristne menighet kom fellesskapstanken til konkret uttrykk ved at man hadde felles ressurser, Apgj. 2,44 forteller at menigheten hadde alle ting felles. Fellesskapstanken i NT er med andre ord både konkret og åndelig forstått. Det er et anliggende flere steder at den åndelige enhet må komme til konkrete og praktiske uttrykk (Jak.2).

1 Ekte fellesskap

Et sentralt poeng i Hegstads presentasjon, og et anliggende jeg deler, er understrekningen av kirken som et konkret og erfarbart fellesskap, som samtidig er et åndelig fellesskap. Det kan være gode grunner til å fokusere på kirken som et slags usynlig byggverk som rommer alle våre kirkesamfunn og lokalkirker, som en virkelig-

het større enn det fellesskapet vi finner samlet søndag formiddag eller fredag kveld. Det er likevel avgjørende viktig å snakke om, og fokusere på, kirken som et synlig og erfarbart fellesskap. At dette fellesskapet, i all sin begrensethet og menneskelighet, *er* kirken, ”den virkelige kirke”, som Hegstad uttrykker det. Jeg tror det er viktig å møte individualisme, kvalitetsbevisste individualister, med ekte fellesskap og ikke bare tenkte eller egentlige fellesskap.

I dette ligger det også en kritikk av det tradisjonelle kirkesynet i deler av Norges lavkirkelighet, hvor tanken om kirken som en universell og usynlig størrelse har preget kirketenkningen. En slags platonsk kirketenkning hvor en egentlig kirke, en ufeilbarlig størrelse, en fullkommen variant av den kirke vi ser her på jorda, er problematisk av flere grunner. Hegstad¹¹ knytter i denne sammenheng sin kritikk av tanken om den egentlige kirke til den tyske teologen Dietrich Bonhoeffer.¹² Noe av styrken i Bonhoeffers ekklesiologi er understrekningen av at kirke ikke er en samling av likesinnede, folk som tenker og mener likt, men svært forskjellige mennesker som i og med nattverdfellesskapet blir og er et fellesskap. En videre styrke er å avgrense seg fra en kirke konstituert av subjektive fellesskapsopplevelser. Problemet, påpeker Hegstad, er at han mister noe viktig ved kirken når de mellommenneskelige relasjoner i menighetene ikke er den egentlige kirke. Det er sant at kirke handler om å møte Gud, men det handler også om å komme sammen – begge deler hører med.

I den grad kirkefellesskapene peker mot eller er uttrykk for noe egentlig, er en forsmak på noe, så er det den ”herliggjorde” forsamling på den nye jord – den himmelske forsamling, det eskatologiske fellesskapet. Slik kan man også tenke om

ungdomsfellesskapene. Selv om det kan ha mye for seg å knytte de ulike delene av kirkens arbeid sammen, så er det også viktig å plassere en himmel over ungdomsfellesskapene (for å uttrykke det noe pompøst). Ungdomsklubben trenger større mål enn hovedgudstjenesten søndag formiddag. Dette utfordrer både synet på ungdomsfellesskapet/gruppa og hvordan det tenkes og arbeides med innholdet i dette fellesskapet. Hvis ungdomsarbeidet er et sant uttrykk for kirke, har det konsekvenser for hva som hører hjemme på samlingene.

2 Alltid fellesskap

Det jeg nå har sagt, både i forhold til definisjonen av en kirke og tanken om den egentlige kirke, kan tas til inntekt for en tanke om kirken som kirke bare når den er samlet til gudstjeneste, eller ungdomsmøte/messe. Jeg mener vel også det, at kirken er tydeligst kirke, når den er samlet til gudstjeneste/ungdomsmøte. Men samtidig tror jeg fellesskapet, fra sitt sentrum i gudstjenesten, fortsetter å være et spesielt fellesskap når dette beveger seg ut i hverdagen.

Den første kristne menighet representerte noe nytt i religiøs sammenheng. De kom ikke sammen for å kultivere (please) en sint gud, men for selv å bli tjent – i betydningen ta imot det Gud har gjort. Denne overgangen fra kult til gudstjeneste førte til en endring i liturgi, mens man i tempelkulturer brakte (og bringer) offer til en gud, så ble nå det innsamlede offer fra menighetsfellesskapet gitt videre til lokalmiljøets trengende. Et offer til Gud var dermed en gave til mennesker. Videre så innebar dette nye muligheter i ”gudsdyrkelsen”.¹³ Tilbedelse var ikke lenger et spørsmål om tid og sted, men kunne nå skje til alle tider og på alle steder.

Et begrep som har blitt brukt om dette

forholdet mellom gudstjeneste og hverdag, er ‘liturgisk askese’. I *Theologia Prima* skriver David Fagerberg¹⁴ at liturgi (det som skjer i gudstjenesten) ikke bare er ritual, det er en måte å leve på, en måte å tenke på, uttrykt rituel. Fagerberg knytter begrepet til Kristus som den endelige Adam. Kristus blir kalt den endelige Adam fordi Han er endelig det Adam og Eva var ment å være. Liturgisk askese er deltagelse i Kristus, det handler om å tenke rett om oss selv (antropologi), verden (kosmologi) og Gud (teologi). Jeg forstår liturgisk askese som sammenhengen mellom liv og lovsang, den jeg er i gudstjenesten og den jeg er i hverdagen. Det handler om å bringe gudstjenestens ”gaver” ut i hverdagen.

I tilknytning til problemstillingen i denne artikkelen, vil en aktualisering kunne berøre forholdet mellom menighetssamlingen fredag kveld og skolegården mandag morgen. Noen har i denne sammenheng pekt på gode vaner og trospraksiser. Det vil si at aktiviteter fra menighetssamlinger tas med inn i hverdagen og på denne måten knytter hverdag til høytid. I en, så vidt meg bekjent, ikke publisert undersøkelse¹⁵ om hva som gjør at konfirmanter fortsetter å komme til kirken etter endt konfirmanttid, hevder Morten Holmquist at aktiv deltagelse er av avgjørende betydning. I menigheter hvor de unge passivt skulle sitte i ro og lytte var det mindre sannsynlig at de ville fortsette å komme til kirken når konfirmanttida var over. Gjennom deltagelse og praksiser knyttes unge tettere til menighetsarbeidet, samtidig er praksiser, som for eksempel å lytte til kristen musikk, en måte unge bringer det som skjer i menighetsfellesskapet til sin hverdag.

3 Sentrerte fellesskap

For det tredje kan det være interessant å

drøfte hvem som hører med i fellesskapet? Her i Norge så er dette blant annet et spørsmål som berører folkekirketanken, og da også i forhold til mindre fellesskap med røtter i vekkelsespreget kristendom. I Norge så er tilnærmingen til dette spørsmålet svært ulikt. Mange vil si at med dåpsattesten har jeg fått det jeg vil ha fra kirken, man er en del av fellesskapet all den tid man er døpt og medlem i samme kirkesamfunn. For andre er det viktig å tilhøre et gudstjenestemiljø, en kjernemenighet, som vil slutte opp om gudstjenesten også utover dåp, konfirmasjon og begravelser. En tredje gruppe innenfor Den norske kirke (Dnk) er de som ikke bare slutter opp om gudstjenester, men også har egne ekstra samlinger (eks. kirke formiddagen og bedehus ettermiddag). Videre har vi i Norge stadig flere frimenigheter, lutherske og andre, noen står Dnk nært, andre ikke. Mange av disse er tette fellesskap med nære relasjoner, mens andre igjen kan være større menigheter, da gjerne en modell med små- og storfellesskap. Videre er det en del mennesker som følger en menighet langt utenfor nærmiljøet. Gjennom nettside og podcast er man ”menighetsmedlem” i et fellesskap i California eller London, fra en studenthybel i Kristiansand.

Så altså, hva vil det si å tilhøre et fellesskap?

Spesielt i sammenhenger preget av vekkelseskristendom, har man tradisjonelt foretatt en slags avgrensning med utgangspunkt i bestemte ytre grenser. Det vil si at man er tydelig på hva som er innenfor og hva som er utenfor. Slike grenser har vært alt fra sminke til tungetale – poenget er at de som tilhører fellesskapet har visse vesentlige kjennetegn. Sosialantropolog (og missiolog) Paul G. Hiebert¹⁶ har klassifisert dette som ”bounded sets”. Den andre kategorien

Hiebert nevner er ”centered sets”. I denne kategorien er det vesentlige hvordan man forholder seg til et definert sentrum. Avstanden til sentret er ikke så vesentlig, men hvorvidt man beveger seg i retning av sentret. I en slik fellesskapsmodell er ytre grenser eller likhetstrekk mellom individ mindre viktig. Dette betyr for eksempel at mennesker kan ha svært ulikt aktivitetsnivå, de kan ha ulik relasjon til sentrum, men like fullt være en del av samme fellesskap. Mens en ”bounded sets” modell vil måtte tydeliggjøre hvor grensene går, så vil en ”centered sets” modell fokusere på å styrke sitt sentrum, og arbeide for at folk skal bevege seg i retning av det.

Balansepunktet i denne modellen er mellom tydelighet og inkludering. En første utfordring ved en slik modell er muligheten for faktisk å befinne seg utenfor kirken. På en eller annen måte må man kunne skille mellom kirke og ikke-kirke. For det andre er det noe grensesprengende med ungdomstida. Noen ganger er det ikke tilstrekkelig å snakke om kjernesaken, kirken må også kunne møte spørsmål om grenser på en god måte, for eksempel i ulike etiske spørsmål. Styrken i en ”centered sets” fellesskapstenkning er at den legger til rette for et positivt fokus i etiske spørsmål og en Jesus-sentrert formidling (teologi). Det er en tenkning om fellesskapet som, i alle fall kan, stimulere til tale/snakk om Gud. Et fellesskap der Gud er subjekt i setningene, hvor Gud handler. Modellen, slik jeg anvender den her, skal ikke bare påvirke hva som blir formidlet, men minst like viktig er hvordan det blir formidlet.

4 Faktiske fellesskap

Spørsmålet om hvem som hører med i fellesskapet, enten man tenker ut fra grenser eller sentrum, aktualiserer også spen-

ningsforholdet mellom fellesskapet som offentlig og privat/familiært. Det er et ideal for mange at det kristne fellesskapet representerer et trygt og intimt miljø. I fellesskapet så skal vi se hverandre og kjenne hverandre, men samtidig så skal det være åpent for nye. Dette er en vanskelig øvelse. Det er vanskelig å komme som ny til et fellesskap hvor andre står hverandre veldig nær og er veldig like. Og det er krevende å opprettholde et fortrolig og åpent fellesskap der det stadig kommer inn fremmede man ikke er like trygg på. Hegstad¹⁷ foreslår to tanker i hodet på en gang. På den ene side har man *muligheten* for nære personlige relasjoner til alle medkristne. På den andre side har man de *faktiske* nære relasjoner til noen få. Avhengig av fellesskapets størrelse så vil det rent praktisk være naturlig å tenke en miks av mindre fellesskap som springer ut av, eller på en annen måte står i forbindelse med, det store fellesskapet.¹⁸

En utfordring som i alle fall er i slekt med spørsmålet om hvordan små og store fellesskap forholder seg til hverandre, er forholdet mellom et, eller kanskje flere, fellesskap av unge og en menighets hovedmøte, gjerne søndag formiddag. Ungdomsmøte og voksenmøte om du vil. Jeg må nok innrømme at jeg her befinner meg mellom idealisme og realisme. Selv om jeg i blant møter unge mennesker på menigheters hovedmøte, så har jeg vel til gode å se en forsamling som har et vel fungerende ungdomsopplegg eller fast fellesmøtepunkt med alle aldersgrupper i en menighet. Jeg skulle nok ønske at det var noe slikt, at det gikk an, men jeg tror ikke det er realistisk. Med dette som utgangspunkt så tror jeg, og her er jeg veldig åpen for å bli korrigert, at det beste vil være å tenke litt annerledes om hva det vil si å tilhøre fellesskap. At man på samme måte som i spørsmålet om fellesskapet som

offentlig og privat, tenker at den fulle aldersbredden tilhører det *mulige* fellesskapet, mens det aldersavgrensede er det *faktiske* fellesskapet.

I forlengelsen av et slikt skille er det viktig å understreke betydningen av det mulige. Det er viktig å poengtere at gudstjenestefellesskap mellom unge og eldre tilhører det *mulige*, ikke det *umulige*. For eksempel gjennom ressursutveksling kan unge og eldre dra veksel på hverandre og utløse noe av potensialet som ligger nettopp i det *mulige*.

5 Utviklende fellesskap

Et siste spenningsforhold jeg tenkte å ta frem, er mellom den enkelte og fellesskapet – mellom individet og kollektivet. Hvor privat er egentlig troen? Enten du plasserer deg i norsk folkekirketradisjon eller i en pietistisk vekkelseskristendom, så vil svært mange understreke troens private karakter. Enten troen er mitt private rom som ingen andre har noe med, eller den handler om mitt private fromhetsliv - så er tros livet en individuell øvelse. Det jeg lurer på, er om sterk vektlegging av troen som en privatsak kan gjøre at vi tilbyr unge mennesker, som i følge NSYR undersøkelsen skal være hyper-individualister, et fellesskap av og med kristen-individualister? Er det slik at vårt alternativ til hyper-individualisme er kristen-individualisme?

Den andre ytterligheten er kollektivism. Kristen-kollektivism kan stå i fare for å umyndiggjøre den enkelte. Enten det er i form av en sterk forsamlingsleder/ ungdomsleder som fellesskapets ene (enerådende) teolog, eller nedvurdering av personlig andaktsliv. Frykten for kollektivism handler om *for* sterke ledere, og det handler om en ubevissthet som gjør individet sårbart når kollektivet av en eller annen grunn forandres. Vil man fortsette

å gå på møte/gudstjeneste når man flytter til studiested, eller når kameratene gjør det? Og hva skjer når man vokser ut av studentmenigheten?

Nok en gang er det behov for å holde to tanker i hodet på en gang. For på den ene side må vi forholde oss til det NT sier om en dom som først og fremst rammer den enkelte. Og på den andre side hvordan hele legemet lider når et lem lider. I sin behandling av forholdet mellom individ og kollektiv påpeker Hegstad¹⁹ at ”Jesu nærvær i menighetens liv og i den enkelte troendes liv er ikke størrelser som utelukker hverandre, men som forutsetter hverandre”. Kristen individualisme og kollektivism er ment å utfylle hverandre, ikke spille hverandre ut. Individet går ikke opp i kollektivet (som en dråpe vann i havet), men får der sin individualitet styrket (som glør på et bål). Kollektivet setter meg i stand til å være mer av det jeg var skapt til.

Å styrke individet i kollektivet handler blant annet om hva som kommuniseres når man er sammen. Det handler om tros læring og tros praksis, hvor målsettingen er teologisk bevissthet og frihet til utfoldelse og øvelse. Med teologisk bevissthet så ser jeg for meg et ungdomsmiljø, et fellesskap, som blir fortrolig med teologiske uttrykk som tilgivelse, nåde, synd, frelse osv. Og videre at de unge øves i å se seg selv og sine omgivelser med ”Guds øyne” – elsket og ønsket. Et fellesskap hvor den enkelte kan bli kjent med Gud og få et språk til å snakke om Gud (og med Gud). Med frihet til utfoldelse og øvelse, så ser jeg for meg et trygt rom. Et miljø som ikke bare legger til rette for å få et språk, men sitt språk, også når det gjelder teologi.

I forlengelsen av dette ser jeg også for meg en kollektiv tenkning som går ut over fellesskapet, ut over menigheten. For

hvis det stemmer at foreldre er den viktigste påvirkningskraft med tanke på religiøs tro, så må (vil jeg hevde) også foreldre inkluderes i vår tenkning. I vårt ønske om å nå frem til den enkelte ungdom, så må vi forholde oss til et kollektiv hvor foreldre fortsatt er avgjørende viktig. En ting er alle de foreldre som ikke ønsker annet for sin håpefulle enn pizza, kurrong og et stykke fra ”En helt overkommelig bibel”.²⁰ Men like viktig, eller enda viktigere, er alle de usikre foreldre som lurer på hva poden har kommet ut for nå. Norge er full av tenåringsforeldre som håper barna deres ikke roter seg bort i noen kristne greier. Disse foreldrene, tror jeg, bør spille en avgjørende rolle i fellesskaps tenkingen om menighet og ungdomsarbeid. Fellesskapet bør sikte mot tenåringsforeldres tillit og i alle fall deres forståelse.

Avslutning

Med utgangspunkt i kirkens karakter av fellesskapet har denne artikkelen forsøkt å løfte frem noen problemstillinger i tilknytning til menighetsfellesskapet og de unge. Det første av de fem punktene diskuterte hva som skulle anerkjennes som menighet. Å anerkjenne de unges samlinger som virkelige uttrykk for kirke, vil være å ta mange unges ekklesiologiske selvforståelse på alvor. Samtidig gir det insentiv til å arbeide med innholdet i samlingene. Hvis ungdomsgudstjenesten er eneste kristne møtepunkt, har det betydning for konstruksjon av samlingene. For det andre ble spørsmålet om forholdet mellom høytid og hverdag reist. Deltagelse og praksis ble pekt på som viktige for å knytte unge til kirken og kirken til hverdagen.

For det tredje stilte jeg spørsmålet om hvem som hører med i felleskapene. En ”centered sets” tenkning med fokus på sentrum fremfor grenser ble trukket frem.

Modellen har som mål å være inkluderende og på samme tid tydelig på hva om er det sentrale. Den fjerde problemstilling som ble berørt var forholdet mellom ulike fellesskap i kirken, det vil si mellom mulige og faktiske fellesskap. Behovet for ulike samlingspunkt ble anerkjent, samtidig som mulighetene i den større sammenheng ble trukket frem. Den femte og

siste problemstilling løftet frem i denne artikkelen, var forholdet mellom individualisme og kollektivismen i menighetstenkningen. Troslæring og trospraksis ble pekt på som viktig for å balansere dette forholdet. I tilknytning til denne problemstilling ble også viktigheten av å inkludere foreldre i tenkningen om menighetsfellesskap og de unge nevnt.

Noter:

1. Jeg omtaler gruppa som ”de unge” siden dette var brukt i tittelen jeg fikk tildelt. Dette gjør jeg vel vitende om at det nok ikke er snakk om en ensartet gruppe, det er vesentlige forskjeller mellom tweens på vei inn i tenårene og studenter på vei ut i arbeidslivet.
2. Morten Holmqvist, *Jeg tror jeg er lykkelig: ung tro og hverdag* (Oslo: Kloster forl., 2007).
3. ”Ung I kirken 2010”, Besøkt Nov. 28 2012. <http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=203439>
4. ”National Study of Youth and Religion”, Besøkt Nov. 28 2012. <http://www.youthandreligion.org/publications/reports.html>
5. Se også: Christian Smith og Melina Lundquist Denton, *Soul Searching: The Religious and Spiritual Lives of American Teenagers* (New York: Oxford University Press, 2005).
6. Kenda Creasy Dean, *Almost Christian: What the Faith of Our Teenagers is Telling the American Church* (New York: Oxford University Press, 2010).
7. *Ibid.*, 14.
8. Miroslav Volf, *After Our Likeness: The Church as the Image of the Trinity* (Grand Rapids MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 1998), 135–6.
9. Harald Hegstad, *Den virkelige kirke: bidrag til ekklesiologien* (Trondheim: Tapir akademisk forl., 2009), 17.
10. *Ibid.*, 87.
11. *Ibid.*, 91.
12. Dietrich Bonhoeffer, *Sanctorum Communio: A Theological Study of the Sociology of the Church*, red. Clifford J. Green, overs. Joachim Von Soosten, Reinhard Kraus, og Nancy Lukens, annotated edition (Minneapolis, MN: Fortress Press, 2009).
13. Jfr. Jesu samtale med den Samaritanske kvinne i Johannes 4.
14. David W. Fagerberg, *Theologia Prima: What is Liturgical Theology?*, 2nd utg. (Chicago, IL: Liturgy Training Publications, 2004), 19–32.
15. Holmqvist presenterte sitt materiale i forbindelse med UKT-konferansen ”Store ting 2010”.
16. Paul G. Hiebert, *Anthropological Reflections on Missiological Issues* (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 1994).
17. Hegstad, *Den virkelige kirke*, 106.
18. Martin Luther berører noe av denne problematikken i sin fortale til ”Tysk Messe” fra 1526. Her beskriver han tre typer gudstjenestefellesskap som tjener ulike formål. Latinsk messe som standard(original), Tysk messe som utadrettet og misjonerende, og en ikke realisert smågruppe av oppriktige kristne samlet omkring bønnen, Ordet og sakramentene. Stig Wernø Holter, *Kom, tilbe med fryd: innføring i liturgikk og hymnologi* (Oslo: Solum, 2008), 214.
19. Hegstad, *Den virkelige kirke*, 108.
20. Knut Tveitereid, *En helt overkommelig bibel* (Oslo: Det norske bibelselskap, 2001)